otal No. of Printed Pages—7

4 SEM TDC MTH G 1 (A)

2017

(May)

MATHEMATICS

(General)

Course : 401

A : (Linear Programming)

Full Marks : 50

Pass Marks : 20/15

Time : 2½ hours

The figures in the margin indicate full marks for the questions

1. (a) অধিগোলকৰ সংজ্ঞা দিয়া। 1

Define hypersphere.

(b) এটা সাধাৰণ সৰলৰৈখিক প্ৰক্ৰমণ সমস্যাৰ গাণিতিক ৰূপ লিখা। 2

Write the mathematical form of a general linear programming problem.

(c) যি কোনো এটা প্ৰশ্নৰ উত্তৰ কৰা :

Answer any *one* question :

(i) প্ৰমাণ কৰা যে দুটা উত্তল সংহতিৰ ছেদন পুনৰ এটা উত্তল সংহতি।

Prove that the intersection of two convex sets is again a convex set.

(ii) ৰৈখিক প্ৰক্ৰমণৰ আৰ্হিৰ বধাবোৰ কি কি?

What are the limitations of LP model?

(d) যি কোনো এটা প্ৰশ্নৰ উত্তৰ কৰা :

Answer any *one* question :

(i) তলৰ ৰৈখিক প্ৰক্ৰমণ সমস্যাটো লৈখিক পদ্ধতিৰে সমাধান কৰা :

Solve graphically the following LPP :

গৰিষ্ঠকৰণ কৰা/Maximize

$$Z = 3x_1 + 2x_2$$

য'ত/subject to

$$x_1 - x_2 \le 1$$
$$x_1 + x_2 \ge 3$$

আৰু/and $x_1, x_2 \ge 0$

(Continued)

22

(ii) তলৰ ৰৈখিক প্ৰক্ৰমণ সমস্যাটো লৈখিক পদ্ধতিৰে সমাধান কৰা :

Solve graphically the following LPP :

লঘিষ্ঠকৰণ কৰা/Minimize $Z = x_1 - 2x_2$

য'ত/subject to

$$-2x_1 + x_2 \le 8$$
$$-x_1 + 2x_2 \le -24$$

আৰু/and $x_1, x_2 \ge 0$

2. (a) সৰলৰৈখিক প্ৰক্ৰমণ সমস্যাৰ 'ব্যৱহাৰ উপযোগী সমাধান' বুলিলে কি বুজা? 1

What do you mean by 'feasible solution' of linear programming problem?

(b) এটা ৰৈখিক প্ৰক্ৰমণ সমস্যাৰ সমাধানত শিথিল চলক আৰু আধিক্য চলকৰ সংজ্ঞা দিয়া। 2

Define slack and surplus variables of a linear programming problem.

(c) যি কোনো এটা প্ৰশ্নৰ উত্তৰ কৰা : 7

Answer any *one* question :

(i) চিমপ্লেক্স পদ্ধতি ব্যৱহাৰ কৰি ৰৈখিক প্ৰক্ৰমণ সমস্যাটো সমাধান কৰা।

Using the simplex method, solve the linear programming problem.

(Turn Over)

গৰিষ্ঠকৰণ/Maximize

$$Z = 5x_1 + 3x_2$$

য'ত/subject to

$$x_1 + x_2 \le 2$$
$$5x_1 + 2x_2 \le 10$$
$$3x_1 + 8x_2 \le 12$$

আৰু/and $x_1, x_2 \ge 0$

(ii) এটা ৰৈখিক প্ৰক্ৰমণ সমস্যা সমাধান কৰিবৰ বাবে চিমপ্লেক্স গণনা পদ্ধতিটো আলোচনা কৰা।

Discuss the computational procedure of simplex method to solve a linear programming problem.

(d) *(i)* অথবা *(ii)* ৰ উত্তৰ কৰা :

Answer either *(i)* or *(ii)* :

(i) দ্বি-দশা পদ্ধতি ব্যৱহাৰ কৰি তলৰ ৰৈখিক প্ৰক্ৰমণ সমস্যা সমাধান কৰা :

Solve the following LPP using two-phase method :

গৰিষ্ঠকৰণ কৰা/Maximize

$$Z = 5x_1 + 3x_2$$

য'ত/subject to

$$2x_1 + x_2 \le 1$$
$$3x_1 + 4x_2 \ge 12$$

আৰু/and $x_1, x_2 \ge 0$

(ii) বিগ-M পদ্ধতিৰে তলৰ ৰৈখিক প্ৰক্ৰমণ সমস্যাটো সমাধান কৰা :

Using Big-M method, solve the following LPP :

লঘিষ্ঠকৰণ কৰা/Minimize

$$Z = 5x_1 + 3x_2$$

য'ত/subject to

$$2x_1 + 4x_2 \le 12$$
$$2x_1 + 2x_2 = 10$$
$$5x_1 + 2x_2 \ge 10$$

আৰু/and $x_1, x_2 \ge 0$

3. *(a)* শুদ্ধ বা অশুদ্ধ লিখা। 1

Write True or False.

এটা গৰিষ্ঠকৰণ সমস্যাৰ দ্বৈতৰূপ এটা লঘিষ্ঠকৰণ সমস্যা।

The dual of a maximization problem is a minimization problem.

(b) তলৰ ৰৈখিক প্ৰক্ৰমণ সমস্যাটোৰ দ্বৈতৰূপ লিখা : 2

Write the dual of the following LPP :

গৰিষ্ঠকৰণ কৰা/Maximize

$$Z = 4x_1 + 9x_2 + 2x_3$$

য'ত/subject to

$$2x_1 + 3x_2 + 2x_3 \le 7$$
$$3x_1 - 2x_2 + 4x_3 = 3$$

আৰু/and $x_1, x_2, x_3 \ge 0$

(c) যি কোনো এটা প্ৰশ্নৰ উত্তৰ কৰা :

Answer any *one* question :

(i) তলৰ প্ৰাৰম্ভিক ৰৈখিক প্ৰক্ৰমণ সমস্যাটোৰ দ্বৈত সমস্যাটো উলিওৱা :

Obtain the dual problem of the following primal LP problem :

লঘিষ্ঠকৰণ কৰা/Minimize

$$Z = x_1 + 2x_2$$

য'ত/subject to

$$2x_1 + 4x_2 \le 160$$
$$x_1 - x_2 = 30$$
$$x_1 \ge 10$$

আৰু/and $x_1, x_2 \ge 0$

(ii) প্ৰমাণ কৰা যে, প্ৰাৰম্ভিক সমস্যা এটাৰ দ্বৈতৰ দ্বৈত প্ৰাৰম্ভিক সমস্যাটো নিজে।

Prove that dual of the dual of a given primal problem is the primal itself.

4. (a) তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ কৰা : 1×

Answer the following questions :

(i) অসমতুল্য পৰিবহণ সমস্যাৰ সংজ্ঞা দিয়া।

Define unbalanced transportation problem.

(ii) পৰিবহণ সমস্যাৰ ব্যৱহাৰ উপযোগী সমাধানৰ সংজ্ঞা দিয়া।

Define feasible solution of transportation problem.

(Contd.

(b) এটা পৰিবহণ সমস্যাৰ গাণিতিক ৰূপ লিখা। 2

Write the mathematical formulation of a transportation problem.

5. যি কোনো এটা প্ৰশ্নৰ উত্তৰ কৰা : 8

Answer any *one* question :

(a) ভ'গেলৰ পদ্ধতি ব্যৱহাৰ কৰি তলৰ পৰিবহণ সমস্যাটোৰ সৰ্বোচ্চ সমাধান নিৰ্ণয় কৰা :

Obtain an optimal solution using Vogel's method of the following transportation problem :

	D_1	D_2	D_3	D_4	যোগান *Supply*
S_1	19	30	50	10	7
S_2	70	30	40	60	9
S_3	40	8	70	20	18
চাহিদা/*Demand*	5	8	7	14	34

(b) চমু টোকা লিখা :

Write short notes on :

(i) উত্তৰ-পশ্চিম চুক পদ্ধতি

North-West corner rule

(ii) নিম্নতম দৰ পদ্ধতি

Least cost method

★★★